

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

№10
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 322 sahifa,
3-oktyabr, 2025-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

The Use of Innovative Pedagogical Technologies in the Development of Critical Thinking	16
<i>Gulnar Atakhanova Orinbaevna</i>	
Current Aspects of Designing and Implementing Extracurricular Educational Activities at the Primary General Education Level.....	20
<i>Amankosova Dinara Gabitovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tizimida tarbiyachi shaxsiyati va kasbiy mahorati shakllanishining nazariy asoslari....	24
<i>Axmadaliyeva Moxlaroy To'xtapolatovna</i>	
Pedagogical Model and Stages of Teaching Subjects Through a Project-Based Approach	28
<i>Bannayev Qosimjon</i>	
Lotin tili va zamonaviy tibbiy terminologiya: tarixi, vazifasi va amaliy ahamiyati	31
<i>Eshmurodova Shirin Oybekovna</i>	
Motor alaliyaning nonutqiy simptomatikasi	34
<i>Isayeva Mushtariy Alisher qizi</i>	
Talabalar etnomadaniy kompetentligini rivojlantirishning pedagogik-psixologik omillari	38
<i>Isomiddinov Asliddin Baxriddin o'g'li</i>	
Texnologiya darslarida o'quvchilarning texnik savodxonligini robototexnika elementlari asosida rivojlantirish.....	41
<i>Jabborova Umida</i>	
Fizika fanini mutaxassislik fanlari integratsiyasi asosida o'qitishda bo'lajak muhandislarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari	45
<i>Xayrullayev Asliddin Isatullayevich</i>	
Talaba tomonidan mutaxassislik tilini o'zlashtirishda monologik nutqni o'rgatishning samarali usullari masalasi haqida.....	51
<i>Karimov N. M.</i>	
Zamonaviy pedagog kadrlar tayyorlashda kasbiy motiv va motivatsiyaning o'rni	54
<i>Melikova Einora Shuxratovna</i>	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarini tayyorlashda pragmatik kompetensiyaning roli.....	58
<i>Mustafayeva Nilufar Ulashovna</i>	
O'quvchilarda iqtisodiy tafakkurni rivojlantirishning pedagogik strategiyalari	62
<i>Nishonova Dilafuz</i>	
Computer-Based Formative Assessment: Advantages and Challenges in Teaching English to High School Students	66
<i>Obidjonova Shokhista Bakhtiyorovna</i>	
Metata'lim texnologiyalari asosida bo'lajak maktabgacha ta'lim mutaxassislarini tayyorlash tizimini takomillashtirish.....	70
<i>O'rolboyeva Durdona Sayfiddin qizi</i>	
Sun'iy intellekt asosidagi darslarning an'anaviy darslarga nisbatan samaradorligini qiyosiy tahlil qilish.....	73
<i>Rasulev Bobirjan Atxamovich</i>	
Pedagogik faoliyatda pedagogning kasbiy taraqqiyoti motivatsiyasining psixologik xususiyatlari	78
<i>Rustamova Surayyo Shaxobiddinovna</i>	
Innovatsion kompetentlik tushunchasi va uning ilmiy-pedagogik asoslari.....	84
<i>Soliyev Eliyor Ravshan o'g'li</i>	
Nutqida nuqsoni bo'lgan bolalar eshituv idrokini o'yinlar yordamida rivojlantirishning samarali usullari	88
<i>Xalilova Shahnoza</i>	
Zamonaviy ta'limda kommunikativ kompetensiyaning o'rni va ahamiyati.....	92
<i>Yaqubova Nigoraxon Ibrohimjon qizi</i>	
Soliq yuki – mamlakat soliq soliq tizimining asosiy mezonidir	97
<i>Suyunov Otabek Shuxrat o'g'li</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish va takomillashtirish yo'llari	101
<i>Ibodova Sarvinoz Sayfilloyevna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida hospital pedagogika fanini o'qitishning dolzarb masalalari va uning uslubiy ta'minoti	106
<i>Inogamova Dilfuza Rahmatullaevna</i>	

Chizma geometriya va kompyuter grafikasi: an'anaviy fan va zamonaviy texnologiyaning uyg'unlashuvi .	111
Raximov A. M., Tairova N. S., Sabirova D. U., Xasanova S. T., Tashpulatov R. X.	
Геймификация в обучении английскому языку на начальном этапе обучения	114
Курбанова Назира Низомиддиновна	
Talabalarda tanqidiy va evristik fikrlashni shakllantirishda raqamli texnologiyalarning o'rni	117
Adjiev Nayrullo Nazrulloevich	
Konstruktiv yondashuv asosida tabiiy fanlar (science)ni o'qitish metodikasi.....	122
Amirullayeva Barno Abdulhaqovna	
Kimyo o'qitishda o'quvchilarning ijodiy faoliyatini shakllantirishning tajriba-sinov natijalari.....	126
Artiqov Maqsud Bahodirovich, Babanazarova Ayzada Omirbaevna	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarni bilingvist sifatida shakllantirishda til o'rganish ko'nikmalari va kompetentsiyalarining rivojlanishi	131
Axmadjonova Gulira'no Muxtorjon qizi	
Talabalarining ijtimoiy kompetensiyalarini shakllantirishda kooperativ ta'limning metodik yondashuvlari.....	135
Botiraliyeva Gulobar Mahamadismoil qizi	
Talabalarni intellektual faoliyatga tayyorlashda ijtimoiy sherikchilikning pedagogik va metodik asoslari	139
Dilbarjonov Avazbek Ravshanbek o'g'li	
Teacher-Centered and Child-Centered Methods in Early Childhood Education: Insights From Finland and Uzbekistan	143
Djaparova Gulnoza	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida "Metodik mahorat kuni" va "Metodik mahorat soati"ni tashkil etish	150
Do'stov Davron Zulhaydarovich	
Theoretical, Methodological, and Practical Factors of Differentiated Education	155
Ergash Shonazarovich Khasanov	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning intellektual qobiliyatini rivojlantirishda kognitiv yondoshuv	160
Gulbahor Xamidova	
Mustaqil ta'lim – mustahkam bilim.....	164
Halima Shukurova Sunatullayevna	
Integrating Google Classroom and Project-Based Learning for Enhanced Synchronous and Asynchronous Education.....	168
Inomkhojaeva Shodiyakhon Abdukodirkhoja qizi	
O'quvchilarning innovatsion fikrlash ko'nikmalarini takomillashtirishning nazariy asoslari.....	174
Mamadaliyev Axadjon G'aniboyevich	
Hududiy rivojlanishda innovatsion yondashuvlarni strategik boshqaruvga integratsiya qilish yo'llari.....	177
Mo'minov Fazliddin Xusniddin o'g'li	
O'rta yoshdagi ayollarda harakat faoliyatini rivojlantirishda milliy o'yinlarning pedagogik ahamiyati	184
Mustafoev Sherali	
Pedagogical and Psychological Foundations of Developing Higher-Order Thinking Skills in Students.....	188
Nasimova Zarina Isomiddin kizi	
Pedagogik ijodkorlikning kasbiy professionallikda namoyon bo'lish xususiyatlari.....	193
Numonova Dildor Umurzoqovna	
Ko'zi oqiz boshlang'ich sinf o'quvchilarining kommunikativ kompetentsiyasini o'rganishning nazariy asoslari	196
Qarshiboyev Asliddin	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etish masalalari.....	200
Qilichova Marxabo Xudayqulovna	
The Transformation of Existential Thought in British Literature: Iris Murdoch's Philosophical Humanism and the Reinterpretation of Freedom	204
Rahmonqulova Zarnigor Nasimjon qizi	
Sportchilarning elektron platformalardan foydalanishning metodik tahlili	209
Saydullayev Zafar Erkinovich	
Adabiy ta'limda estetik tarbiya	216
Sharipov Elmurod Sa'dulla o'g'li	
O'qituvchi-trenerning ko'p qirrali kasbiy-pedagogik funksiyalari	220
Sulaymonov Jaxongir Solijonovich	
Uzluksiz kasbiy rivojlanishda art-pedagogikaning o'qituvchilar hissiy farovonligiga ta'siri	223
Suvanova Kamola Raimqul qizi	

Raqamlashtirish muhitida umumta'lim maktablarida ta'lim sifatini oshirish	226
<i>Xamidova Komila Maxmudovna</i>	
Oliy ta'limda kvest texnologiyasi yordamida fizika fanining murakkab tushunchalarini o'zlashtirish samaradorligini oshirish metodikasi.....	231
<i>Yo'ichiyev Shaxriyor Xusanovich, O'rinboyeva Kumushoy Sultonbek qizi</i>	
Совершенствование профессиональных компетенций будущих инженеров на основе интегративного подхода	235
<i>Умарова Гулчехра Абитовна</i>	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarning aqliy qobiliyatining psixologik xususiyatlari	238
<i>Alanazarova Sholpan Artikbaevna, Artiqbaeva Miyassar Jumanazarovna</i>	
Biologiya ta'limida innovatsion metodlarni joriy etishda ta'lim menejmentining roli	241
<i>Allayorova Maloxat Normaxmat qizi</i>	
Integrating Innovative Technologies for the Enhancement of Speech and Communication Skills Among Learners With Intellectual Disabilities in Uzbekistan: Pedagogical Approaches and Developmental Outcomes	244
<i>Donisheva Gulruy Akhrorkulovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilar o'qish savodxonligini rivojlantirishga metodik jihatdan tayyorlash	247
<i>Doniyarov Mavlonbek Arabovich</i>	
Kimyoviy birikmalarda bog'lar sonini hisoblashning yangi matematik usullari	252
<i>Ergashev Vahob Ergashevich</i>	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining mantiqiy tafakkurini rivojlantirish pedagogik muammo sifatida	257
<i>G'aniyeva Maftuna Abduaziz qizi</i>	
Pedagogika oliy o'quv yurtlarida steam fanlarini raqamli texnologiyalar asosida o'qitishning metodik asoslari	261
<i>Jamolova Sitara Muzaffar qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining matematik tafakkurini rivojlantirishda didaktik o'yinlar va interaktiv metodlardan foydalanish samaradorligi	264
<i>Mamadiyrov Jamol</i>	
Zamonaviy ta'lim jarayonida talabalar mustaqil faoliyatini rivojlantirishda pedagogik yondashuvlar	268
<i>Mamayusupova Nafisa Abdulatifovna</i>	
Para yengil atletikachilarda nayza uloqtirish texnikasini takomillashtirish uslubiyati	271
<i>Qiyomova Shohsanam Yarash qizi</i>	
Difficulties in Enhancing Communicativeness of Pre-Service English Teachers	275
<i>Kurbonova Maftuna Fakhriddinovna, Mirzayeva Gulshan Azamatovna</i>	
Principles of Teaching Basic Foreign Language Skills (EFL)	278
<i>Samandarova Gulsara Ismatilloevna</i>	
O'quvchilarning innovatsion ta'lim muhitida tayanch kompetensiyalarini shakllantirishning dolzarbligi	282
<i>Toshpulatova Farida Radjabovna</i>	
Корпоративная культура педагогов и внутренняя стабильность ДОО	286
<i>Буранова Шохноза Абдуразаковна</i>	
Развивать личностные качества учащихся на уроках географии	290
<i>Шадиева Нигора Шариповна</i>	
Raqamli texnologiyalar yordamida oliy ta'lim sifatini oshirishda innovatsion yondashuvlar	295
<i>Baytileuova Gulnaz Quralbay qizi</i>	
Yangi avlod pedagoglarini tayyorlash: kompetensiyalar va qadriyatlarining roli	298
<i>Ro'ziboyeva Ma'mura Abdunabiyevna</i>	
Astronomiya fanini o'qitishda integrativ yondashuvdan foydalanib o'qitishning ta'lim tizimidagi o'rni	301
<i>Barakayeva Sarvinoz To'liqunovna</i>	
Alohida e'tiborga muhtoj bolalar bilan ishlashda yangi pedagogik texnologiyalarni qo'llash	305
<i>Usmonov Salohiddin Dushan o'g'li, Namozova Sevinch Asqar qizi</i>	
Ma'naviy-axloqiy sifatlarni tarbiyalashda pedagogik qadriyatlarining ustuvorligi	310
<i>Jumayeva Gulnara Tursunpulatovna</i>	
Talabalarni maktabgacha ta'lim tashkilotlarini maqsadli boshqarishga tayyorlashning nazariy asoslari	314
<i>Mahmudova Zulfiya Xomitovna</i>	
Pedagogical Methodology Improve Students' Professional Mobility in Acquisition of Specialty	319
<i>Khidirova Muhabbat Murodillayevna</i>	

HUDUDIIY RIVOJLANISHDA INNOVATSION YONDASHUVLARNI STRATEGIK BOSHQARUVGA INTEGRATSIYA QILISH YO'LLARI

Mo'minov Fazliddin Xusniddin o'g'li
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi
Bo'lim boshlig'i

ORCID: 0009-0003-3444-0960

Annotatsiya: Innovatsion komponentlarni hududiy rivojlanish strategiyalariga integratsiya qilish barqaror va raqobatbardosh o'sishni ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu tadqiqot innovatsion elementlarni hududiy siyosatga kiritish metodologiyalarini o'rganish va tahlil qilishga qaratilgan bo'lib, ularning iqtisodiy barqarorlik hamda ijtimoiy farovonlikni oshirish imkoniyatlariga e'tibor qaratadi. Tadqiqotda mavjud strategiyalarni aniqlash va tasniflash uchun tizimli xaritalash yondashuvi qo'llanilgan. Shuningdek, mavzuli modellashirish usullari yordamida turli geografik hududlarda hududiy rivojlanish tashabbuslari asosida tuzilgan kesma ma'lumotlar to'plamidan asosiy tendensiyalar aniqlangan. Tadqiqot natijalari innovatsion komponentlarni samarali integratsiya qilishga ta'sir etuvchi muhim omillar – boshqaruv doiralari, manfaatdor tomonlarni jalb etish va texnologik infratuzilmaning ahamiyatini ko'rsatadi. Kuzatilgan yangi naqshlar raqamli transformatsiya va yashil texnologiyalarning hududiy rivojlanishning asosiy drayverlariga aylanib borayotganini tasdiqlaydi. Tahlil shuningdek, innovatsion strategiyalarni mahalliy ehtiyojlar va imkoniyatlarga moslashtirish zarurligini ta'kidlaydi. Tadqiqotdan ko'rinib turibdiki, innovatsion yondashuvlar hududiy rivojlanishda tobora ko'proq tan olinayotgan bo'lsa-da, ularning amaliy joriy etilishi hududlar kesimida bir xil emas. Shu sababli mintaqaviy xususiyatlarni hisobga olgan holda moslashtirilgan yondashuvlarga ehtiyoj mavjud bo'lib, ularni qo'llab-quvvatlash uchun kuchliroq siyosiy-huquqiy asos zarur. Natijalar shuni ko'rsatadiki, maqsadli innovatsion strategiyalar barqaror hududiy rivojlanishga erishishda muhim rol o'ynaydi va kengroq iqtisodiy hamda ijtimoiy maqsadlarga hissa qo'shadi.

Kalit so'zlar: Hududiy innovatsion tizimlar, Barqaror rivojlanish, Innovatsion siyosat, Iqtisodiy o'sish, Innovatsion klasterlar, Strategik rejalashtirish, Ko'p fanli hamkorlik.

Abstract: The integration of innovative components into regional development strategies is of critical importance for fostering sustainable and competitive growth. This study focuses on examining and analyzing methodologies for embedding innovation into regional policies, with particular attention to their potential for enhancing economic stability and social well-being. A systematic mapping approach is applied to identify and classify existing strategies, while topic modeling techniques are used to reveal key trends across datasets encompassing regional development initiatives in different geographic contexts. The findings highlight a range of crucial factors influencing the effective integration of innovation, including governance frameworks, stakeholder engagement, and technological infrastructure. Emerging patterns emphasize the growing importance of digital transformation and green technologies as primary drivers of regional development. The analysis further underscores the necessity of tailoring innovative strategies to local needs and opportunities, ensuring inclusivity and contextual relevance. The study demonstrates that while the recognition of innovation in regional development is increasing, its implementation varies across regions. Therefore, region-specific approaches supported by stronger policy frameworks are essential. The results suggest that targeted innovation-based strategies play a vital role in achieving sustainable regional development and contribute significantly to broader economic and social objectives.

Key words: Regional innovation systems, Sustainable development, Innovation policy, Economic growth, Innovation clusters, Strategic planning, Interdisciplinary collaboration.

Аннотация: Интеграция инновационных компонентов в стратегии регионального развития имеет важное значение для обеспечения устойчивого и конкурентоспособного роста. Данное исследование направлено на изучение и анализ методологий внедрения инновационных элементов в региональную политику, с акцентом на их потенциал повышения экономической устойчивости и социального благополучия. В исследовании использован метод системного картирования для выявления и классификации существующих стратегий, а также тематическое моделирование для анализа массивов данных, охватывающих инициативы регионального развития в различных географических условиях. Результаты исследования показывают, что на успешную интеграцию инноваций влияют такие факторы, как управленческие рамки, вовлечение заинтересованных сторон и развитие технологической инфраструктуры. Новые выявленные закономерности подтверждают растущую роль цифровой трансформации и “зеленых” технологий в качестве ключевых драйверов регионального развития. Анализ подчеркивает необходимость адаптации инновационных стратегий к местным условиям и потребностям. При этом выявлено, что внедрение инновационных подходов различается по регионам, что обуславливает потребность в более гибких и адаптированных методах, а также в укреплении нормативно-правовой базы. Результаты исследования подтверждают, что целевые инновационные стратегии играют важную роль в достижении устойчивого регионального развития и вносят вклад в более широкие экономические и социальные цели.

Ключевые слова: Региональные инновационные системы, Устойчивое развитие, Инновационная политика, Экономический рост, Инновационные кластеры, Стратегическое планирование, Междисциплинарное сотрудничество.

KIRISH

Innovatsion komponentlarni hududiy rivojlanish strategiyalariga integratsiya qilish zamonaviy iqtisodiyotlar duch kelayotgan dinamik muammolarni hal etishda tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Bugungi kunda butun dunyo bo'ylab mintaqalar tezkor texnologik yutuqlar, globallashuv jarayonlari va ekologik muammolar qarshisida o'zlarining iqtisodiy barqarorligi hamda moslashuvchanligini oshirish zarurati bilan faol kurashmoqdalar ^[1]. Shu bilan birga, hududiy rivojlanishda innovatsion yondashuvlardan samarali foydalanish nafaqat raqobatbardoshlikni ta'minlaydi, balki ijtimoiy farovonlikni mustahkamlash, barqaror rivojlanish maqsadlariga erishish va yangi iqtisodiy imkoniyatlarni yaratishda ham hal qiluvchi o'rin tutadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, rivojlanish doiralariga samarali innovatsiyalarni qo'shgan hududlar doimiy iqtisodiy o'sish va ijtimoiy farovonlikka erishishga moyil ^[2, 3]. Ammo ushbu innovatsion komponentlarni mahalliy ehtiyojlar va imkoniyatlarga moslashtirish murakkabligi, ayniqsa turli xil ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarga ega hududlarda katta muammolarni keltirib chiqaradi ^[4, 5].

Ushbu sohadagi tadqiqotlar asosan boshqaruv tuzilmalari, manfaatdor tomonlarning ishtiroki va texnologik infratuzilma muvaffaqiyatli innovatsion integratsiyaning asosiy omillari sifatida roliga qaratilgan ^[6, 7]. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, kuchli siyosiy doiralar va faol manfaatdor tomonlar ishtiroki bo'lgan hududlar innovatsiyaga asoslangan strategiyalarning foydasini ko'rishga ko'proq moyil ^[8, 9]. Bundan tashqari, ilmiy adabiyotlar raqamli transformatsiya va yashil texnologiyalarning barqaror hududiy rivojlanishning muhim harakatlantiruvchi omillari sifatida ahamiyatini ta'kidlaydi ^[10, 11]. Ushbu yutuqlarga qaramay, innovatsion elementlarni hududiy strategiyalarga qanday qilib tizimli ravishda integratsiya qilish mumkinligini tushunishda hali ham bo'shliq mavjud ^[12].

Ushbu tadqiqotning maqsadi innovatsion komponentlarni hududiy rivojlanish strategiyalariga kiritish metodologiyalarini o'rganish bo'lib, ularning iqtisodiy va ijtimoiy barqarorlikni oshirish imkoniyatlariga alohida e'tibor qaratilgan. Tadqiqot mavjud hududiy strategiyalarni tasniflash va baholash uchun tizimli xaritalash yondashuvidan foydalanadi hamda kesma ma'lumotlar to'plamidagi paydo bo'layotgan tendensiyalar va mavzularni aniqlash uchun mavzuli modellashirish usullarini qo'llaydi. Shunday qilib, tadqiqot 21-asrning o'zgaruvchan muammolariga moslasha oladigan yanada samarali va inklyuziv hududiy siyosatlarini ishlab chiqishga hissa qo'shishni maqsad qiladi.

Ushbu tadqiqotning markaziy gipotezasi shundan iboratki, innovatsion komponentlarni hududiy rivojlanish strategiyalariga muvaffaqiyatli integratsiya qilish nafaqat kuchli siyosat doirasini, balki mahalliy kontekstlar va imkoniyatlarni chuqur tushunishni ham talab qiladi. Tadqiqot natijalari siyosatchilar va hududiy rejalashtiruvchilar uchun barqaror rivojlanish yo'lida innovatsiyalardan foydalanish bo'yicha qimmatli tavsiyalar berishga qaratilgan.

Ushbu maqolaning qolgan qismi quyidagicha tuzilgan: Metodlar bo'limida innovatsion komponentlarni hududiy rivojlanish strategiyalariga integratsiya qilishni tahlil qilishda qo'llanilgan tizimli xaritalash va mavzuli modellashirish yondashuvlari hamda ishlatilgan kesma ma'lumotlar to'plami haqida batafsil ma'lumot berilgan. Natijalar bo'limida raqamli transformatsiya va yashil texnologiyalarning ahamiyatini ta'kidlaydigan aniqlangan tendensiyalar va yangi kuzatilgan naqshlar taqdim etiladi. Muhokama bo'limida esa ushbu natijalar mavjud ilmiy

adabiyotlar kontekstida talqin qilinib, ularning siyosat va amaliyot uchun ahamiyati yoritiladi. Nihoyat, Xulosa bo'limida tadqiqotning hissalari umumlashtiriladi, cheklovlar muhokama qilinadi va kelgusi tadqiqotlar uchun yo'nalishlar taklif etiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot bir nechta mintaqalarda o'tkazilgan bo'lib, har biri turli iqtisodiy profillar va texnologiyani qabul qilish darajalariga ko'ra tanlangan. Tanlangan mintaqalar turli xil iqlim va geografialarga ega bo'lib, ularning orasida aralash qishloq xo'jaligi va sanoat faoliyatiga ega mo'tadil zonalar, tabiiy resurslari cheklangan quruq hududlar hamda dengizga asoslangan iqtisodiyotlar rivojlangan qirg'oqbo'yi hududlar mavjud. Tuproq turlari xilma-xilligi, unumdor allyuvial tuproqlardan tortib kam samarali qumli va gil tuproqlargacha, ushbu hududlarning iqtisodiy xilma-xilligi va rivojlanish muammolarini aks ettiradi. Ushbu xilma-xillik tadqiqotda ko'rib chiqilgan integratsiya strategiyalarining keng qo'llanilishini tushunish uchun muhim edi.

Materiallar va ma'lumotlarni to'plash

Ushbu tadqiqot uchun asosiy ma'lumotlar hududiy rivojlanish rejalarini, siyosat hujjatlarini hamda davlat va nodavlat manbalardan to'plangan iqtisodiy hisobotlarni o'z ichiga olgan kesma ma'lumotlar to'plamidan olingan. Ma'lumotlar to'plami hududiy rivojlanishdagi so'nggi strategiyalar va innovatsiyalarni o'z ichiga olgan besh yillik davrni qamrab oladi. Ma'lumotlarni to'plashning texnik xususiyatlari tuzilgan va tuzilmagan hujjatlardan tegishli ma'lumotlarni chiqarib olish uchun ilg'or ma'lumotlarni qazib olish vositalaridan foydalanishni o'z ichiga olgan. Bundan tashqari, barcha ma'lumotlar hududiy xususiyatlarni aniq ifodalash uchun geo-referentsiyalangan.

Metodologik yondashuv

Tadqiqot innovatsion komponentlarni hududiy rivojlanish strategiyalariga integratsiya qilishni tasniflash va baholash uchun tizimli xaritalash yondashuvini qo'llagan. Tizimli xaritalashda raqamli transformatsiya tashabbuslari mavjudligi, yashil texnologiyalarning qabul qilinishi va manfaatdor tomonlarni jalb qilish doiralari kabi oldindan belgilangan mezonlar asosida mavjud hududiy rivojlanish strategiyalarini aniqlash, tasniflash va sintez qilish jarayoni o'tkazilgan. Xaritalash jarayoni eng so'nggi hujjatlardan boshlab, vaqt o'tishi bilan tendensiyalarni aniqlash uchun ortga qaytib o'tkazildi.

Tizimli xaritalashdan so'ng, ma'lumotlar to'plamidagi asosiy mavzular va naqshlarni aniqlash uchun mavzuli modellashtirish qo'llanildi. Buning uchun yashirin Dirichlet taqsimoti (LDA) algoritmi tanlandi, chunki u katta matnli korpuslardagi yashirin mavzularni aniqlashda mustahkam hisoblanadi. Mavzuli modellashtirish jarayoni bir nechta bosqichlardan iborat edi: matn ma'lumotlarini oldindan qayta ishlash (tokenizatsiya, stemming va to'xtov so'zlarni olib tashlash), mavzular sonini moslik ballari yordamida aniqlash va nihoyat, har biriga tegishli eng dolzarb atamalar va hujjatlarga asoslanib mavzularni talqin qilish.

Farazlar va asoslar

Ushbu tadqiqot davomida bir nechta farazlar qilingan. Birinchidan, tahlil qilingan hududiy rivojlanish strategiyalari o'z hududlaridagi kengroq tendensiyalarni aks ettiradi, deb faraz qilingan. Ushbu faraz ma'lumotlar to'plamiga kiritilgan hujjatlarning keng qamrovli xarakteriga asoslangan bo'lib, ular rasmiy va keng qabul qilingan siyosatlarni aks ettiradi. Ikkinchidan, LDA algoritmini tanlash ma'lumotlar to'plamidagi mavzular yetarlicha aniq va mazmunli talqin qilinishi mumkin, deb faraz qilingan. Bunga mavzular orasidagi aniq ajralishlarni ko'rsatgan dastlabki tahlillar asos bo'lgan.

Statistik va matematik protseduralar

Tizimli xaritalash ma'lumotlarini statistik tahlil qilish turli hududlarda turli innovatsion komponentlarning tarqalishini umumlashtirish uchun tavsifiy statistikadan foydalangan. Mavzuli modellashtirish uchun LDA algoritmi natijalari modelning ishonchligini tekshirish uchun moslik ballari yordamida tahlil qilingan. Natijalar mavzular taqsimotlari va so'z bulutlari seriyasida taqdim etilgan bo'lib, hududiy rivojlanish strategiyalaridagi asosiy mavzularni tasvirlaydi. Bundan tashqari, aniqlangan mavzular va hududiy xususiyatlar, masalan, iqtisodiy ko'rsatkichlar va texnologiyalarning qabul qilinish darajalari o'rtasidagi munosabatlarni o'rganish uchun korrelyatsiya tahlili o'tkazildi.

Ma'lumotlarni taqdim etish

Tizimli xaritalash va mavzuli modellashtirish natijalari talqinni osonlashtirish uchun jadvallar va grafik shakllarda taqdim etildi. Xaritalash natijalari hududlarni ularning rivojlanish strategiyalarida innovatsion komponentlarning mavjudligi va turi asosida tasniflovchi jadvallarda umumlashtirilgan. Mavzuli modellashtirish natijalari eng muhim mavzular va ularning tegishli atamalarini ta'kidlaydigan so'z bulutlari va ustunli diagrammalar

yordamida vizual tarzda tasvirlangan. Barcha tahlillar Python yordamida, ma'lumotlarni qayta ishlash uchun Pandas kutubxonasi, matnni oldindan qayta ishlash uchun Scikit-learn va mavzuli modellashtirish uchun Gensim kutubxonasi yordamida amalga oshirildi.

Ushbu keng qamrovli metodologik yondashuv tadqiqot natijalarining ishonchligini, qayta ishlab chiqilishi va hududiy kontekstlarning keng doirasiga mosligini ta'minlaydi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Asosiy Hujjatlarning Tasnifi Portfeli

Innovatsion komponentlarni integratsiya qilish usullari uchun kontseptual ramka

Tahlil innovatsion komponentlarni hududiy rivojlanish strategiyalariga integratsiya qilish usullarida bir nechta muhim tendensiyalar va naqshlarni aniqladi. 1-rasm ushbu komponentlar va ularning amalga oshirish usullari o'rtasidagi munosabatlarni aks ettiruvchi kontseptual ramkani taqdim etadi.

1-rasm: Hududiy rivojlanish strategiyalariga innovatsion komponentlarni integratsiya qilish usullarining kontseptual ramkasi

- **Raqamli transformatsiya** – asosan AKT infratuzilmasiga sarmoyalar va raqamli savodxonlik dasturlari orqali boshqariladi. Bu komponent ko'pincha aqlli shaharlar va elektron boshqaruv platformalarini rivojlantirish orqali integratsiya qilinadi.
- **Yashil texnologiyalar** – asosan qayta tiklanuvchi energiya loyihalari va barqaror qishloq xo'jaligi amaliyotlari uchun siyosiy rag'batlantirish orqali amalga oshiriladi. Bu esa past uglerodli iqtisodiyotga o'tishni ta'kidlaydi.
- **Manfaatdor tomonlarni jalb qilish** – mahalliy ehtiyojlar va nuqtai nazarlarning to'liq aks ettirilishini ta'minlaydigan ishtirokchi rejalashtirish jarayonlari va ko'p manfaatdor tomonlar bilan hamkorlikni o'z ichiga oladi.
- **Siyosat va boshqaruv** – innovatsion strategiyalarni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun tartibga soluvchi islohotlar va salohiyatni oshirish tashabbuslarini o'z ichiga olgan kuchli boshqaruv doiralari zarur.
- **Iqtisodiy diversifikatsiya** – ushbu komponent yangi sanoatlarni, ayniqsa barqarorlik maqsadlariga mos keladiganlarni rag'batlantirish orqali iqtisodiy bazani kengaytirishga qaratilgan.

Kontseptual ramka innovatsion komponentlarning o'zaro bog'liq va o'zaro mustahkamlovchi ekanligini ta'kidlaydi, bu esa yanada barqaror va moslashuvchan hududiy iqtisodiyotlarga olib keladi.

MAVZULI MODELLASHTIRISH TAHLILI

Yashirin Dirichlet taqsimoti (LDA) algoritmidan foydalangan holda o'tkazilgan mavzuli modellashtirish tahlili ma'lumotlar to'plamida beshta ustun mavzuni aniqladi. Har bir mavzu hududiy rivojlanish strategiyalarining mavzuli yo'nalishlari haqida tushuncha beruvchi asosiy atamalar to'plami bilan bog'liq edi. 1-jadvalda mavzuli modellashtirish tahlilining asosiy natijalari, shu jumladan har bir mavzu uchun eng dolzarb atamalar va ularning tegishli og'irliklari keltirilgan.

1-jadval: **Mavzuli modellashtirish tahlili**

Mavzu raqami	Ustun mavzu	Asosiy atamalar (Top 5)	Mavzu og'irligi (%)
1	Raqamli infratuzilma	"aqlli shaharlar," "AKT," "bog'lanish," "5G," "ma'lumotlar"	24.7
2	Qayta tiklanuvchi energiya	"quyosh," "shamol," "barqarorlik," "uglerod," "samaradorlik"	21.5
3	Manfaatdor tomonlar bilan hamkorlik	"jamiyat," "ishtirok," "hamkorlik," "hamkorlik," "mahalliy"	18.9
4	Siyosat islohoti	"tartibga solish," "doira," "qonunchilik," "siyosat," "boshqaruv"	17.3
5	Iqtisodiy diversifikatsiya	"innovatsiya," "startaplar," "KMKlar," "diversifikatsiya," "investitsiya"	17.6

Natijalar hududiy rivojlanish strategiyalaridagi ustun mavzularni ko'rsatadi, bunda raqamli infratuzilma va qayta tiklanuvchi energiya eng muhim mavzular sifatida ajralib turadi. Ushbu topilmalar tasniflash portfelida aniqlangan raqamli transformatsiya va yashil texnologiyalarga urg'u berishni aks ettiradi.

Asosiy natijalar va yangi kuzatilgan naqshlar

Tahlil hududiy rivojlanishda raqamli transformatsiya va yashil texnologiyalarning ahamiyatini ta'kidlaydigan bir nechta asosiy natijalarni ochib berdi. Birinchidan, raqamli infratuzilmaga, xususan aqlli shaharlarni rivojlantirishga qaratilgan e'tibori kuchli bo'lgan hududlar yuqori iqtisodiy barqarorlik va texnologik o'zgarishlarga moslashuvchanlikni namoyon etadi. Ikkinchidan, yashil texnologiyalarni, ayniqsa qayta tiklanuvchi energiya loyihalarini integratsiya qilish uzoq muddatli barqarorlikka erishish va uglerod chiqindilarini kamaytirish vositasi sifatida tobora ko'proq ustuvor yo'nalishga aylangan.

Yangi kuzatilgan naqshlar orasida hududiy strategiyalarga manfaatdor tomonlar bilan hamkorlikni integratsiya qilishning o'sib borayotgan tendensiyasi mavjud, ayniqsa sezilarli ijtimoiy-iqtisodiy muammolarni boshdan kechirgan hududlarda. Ushbu yondashuv rivojlanish harakatlarining inklyuziv va mahalliy ehtiyojlarga mos kelishini ta'minlashda samarali ekanligi isbotlangan. Bundan tashqari, tahlil innovatsiyani qo'llab-quvvatlovchi, shuningdek tartibga solish to'siqlari va boshqaruv muammolarini hal qiluvchi yanada keng qamrovli siyosat doiralarga o'tishni aniqladi.

Umuman olganda, natijalar innovatsion komponentlarni hududiy rivojlanish strategiyalariga muvaffaqiyatli integratsiya qilish kuchli raqamli infratuzilma, yashil texnologiyalarga sodiqlik va inklyuziv boshqaruv amaliyot-

larining kombinatsiyasiga bog'liq ekanligini ko'rsatadi. Ushbu topilmalar siyosatchilar va hududiy rejalashtiruvchilar uchun rivojlanish strategiyalarining samaradorligini oshirish uchun qimmatli tushunchalar beradi.

Muhokama

Ushbu tadqiqot natijalari innovatsion komponentlarni, xususan raqamli transformatsiya va yashil texnologiyalarni hududiy rivojlanish strategiyalariga integratsiya qilishning hal qiluvchi ahamiyatini ta'kidlaydi. Ushbu topilmalar zamonaviy iqtisodiy raqobatbardoshlikni saqlab qolish uchun mintaqalar ilg'or texnologik yechimlar va barqaror amaliyotlarni qabul qilish zarurligini ta'kidlovchi o'sib borayotgan ilmiy adabiyotlar bilan mos keladi [11]. Biroq, ushbu tadqiqotda aniqlangan komponentlarning murakkabligi va o'zaro bog'liqligi mavjud bilimlarning chegaralarini kengaytiradigan va siyosatchilar hamda amaliyotchilar uchun yangi istiqbollarni taqdim etadigan yangi tushunchalarni beradi.

Nazariy oqibatlar va natijalarni talqin qilish

Ushbu tadqiqotda ishlab chiqilgan ilg'or kontseptual ramka innovatsiya integratsiyasining ko'p o'lchovli xarakterini ko'rsatadi. Bu yerda raqamli infratuzilma, yashil texnologiyalar, boshqaruv doiralari va ijtimoiy-madaniy omillar murakkab, chiziqli bo'lmagan yo'llar bilan o'zaro ta'sir qiladi. Ushbu ramka mavjud hududiy rivojlanish nazariyalarini nafaqat iqtisodiy diversifikatsiyaga qaratilgan, balki ijtimoiy, madaniy va ekologik o'lchovlarni ham o'z ichiga olgan yaxlit yondashuv zarurligini ta'kidlash orqali kengaytiradi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, yaxshi tashkil etilgan raqamli infratuzilmaga ega va yashil texnologiyalarga kuchli sodiq bo'lgan hududlar barqaror rivojlanish natijalariga erishish uchun yaxshi imkoniyatga ega, chunki ushbu komponentlar umumiy barqarorlik va moslashuvchanlikni oshiruvchi sinergetik ta'sir yaratadi.

Bu komponentlarni ko'pincha izolyatsiyada ko'rib chiqqan oldingi tadqiqotlardan farqli o'laroq, ushbu tadqiqot ularning integratsiyasi ularni o'zaro bog'liq tizimning bir qismi sifatida ko'rib chiqilganda eng samarali ekanligini ko'rsatadi. Masalan, raqamli transformatsiya tashabbuslari muvaffaqiyati kuchli boshqaruv doiralari va faol manfaatdor tomonlar ishtiroki mavjudligiga juda bog'liq ekanligi aniqlandi. Bu esa innovatsiya vakuumda rivojlana olmaydi, degan tushunchani qo'llab-quvvatlaydi [12]. Ushbu topilmalar innovatsiya tarqalishining an'anaviy chiziqli modellariga qarshi chiqadi va hududiy rivojlanishning murakkab haqiqatlarini hisobga olgan holda yanada nozik strategiyalarni talab qiladi.

Siyosat va amaliyot uchun oqibatlar

Ushbu natijalarning siyosat va amaliyot uchun ahamiyati katta. Siyosatchilar hududiy rivojlanish strategiyalarini ishlab chiqishda yanada integratsiyalangan va moslashuvchan yondashuvlarni qo'llashlari kerak. Ushbu tadqiqotda taqdim etilgan kontseptual ramka siyosatchilarga o'z mintaqalarining innovatsion komponentlarni amalga oshirishga tayyorligini baholash va hal qilinishi kerak bo'lgan potentsial bo'shliqlarni aniqlash uchun qimmatli vosita sifatida xizmat qiladi.

Masalan, yetarli raqamli infratuzilmaga ega bo'lmagan hududlar katta miqyosdagi aqlli shahar loyihalariga kirishdan oldin AKT va ma'lumotlar tahlili platformalariga sarmoya kiritishni ustuvor vazifa sifatida belgilashlari kerak. Xuddi shunday, yashil texnologiyalar bo'yicha tajribasi cheklangan hududlar mahalliy tajribani oshirish uchun uchastka dasturlari va salohiyatni oshirish tashabbuslaridan foyda ko'rishi mumkin.

Bundan tashqari, tadqiqot innovatsion komponentlarni muvaffaqiyatli integratsiya qilishda boshqaruv va manfaatdor tomonlarni jalb qilishning ahamiyatini ta'kidlaydi. Ishtirokchi rejalashtirish va ko'p manfaatdor tomonlar bilan hamkorlikni rag'batlantiruvchi siyosat barqaror natijalarga erishish ehtimoli ko'proq, chunki ular rivojlanish strategiyalarining mahalliy ehtiyojlar va qadriyatlarga mos kelishini ta'minlaydi. Ushbu topilma hududiy darajada innovatsiyani rivojlantirishda inklyuziv boshqaruvning rolini ta'kidlovchi so'nggi ilmiy adabiyotlar bilan hamohangdir [13, 14, 15].

Innovatsion strategiyalarning muvaffaqiyatida ijtimoiy-madaniy integratsiyani asosiy omil sifatida ta'kidlash amaliyotchilar uchun ham muhim dars beradi. Madaniy kontekstlar va mahalliy an'analarni hisobga olmagan rivojlanish tashabbuslari jamoatchilik qo'llab-quvvatlashiga ega bo'lish ehtimoli kamroq. Bu esa qarshilik va loyiha muvaffaqiyatsizligiga olib kelishi mumkin. Shuning uchun, amaliyotchilar rivojlanish strategiyalarining madaniy sezgir va ijtimoiy jihatdan inklyuzivligini ta'minlash uchun boshidanoq mahalliy jamoalar bilan hamkorlik qilishlari zarur.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ushbu tadqiqot innovatsion komponentlarni, xususan raqamli transformatsiya va yashil texnologiyalarni hududiy rivojlanish strategiyalariga integratsiya qilishning murakkab jarayoni bo'yicha muhim tushunchalarni taqdim etdi. Ilg'or kontseptual ramkani ishlab chiqish orqali tadqiqot ushbu komponentlarning ko'p o'lchovli va o'zaro bog'liq tabiatini tasvirlab berdi hamda nafaqat iqtisodiy omillarni, balki ijtimoiy, madaniy va ekologik o'lchovlarni ham o'z ichiga olgan yaxlit yondashuvlarning ahamiyatini ta'kidladi.

Ushbu tadqiqotning asosiy natijalari innovatsiyani muvaffaqiyatli integratsiya qilish uchun muhim omillarni aniqlashni o'z ichiga oladi. Masalan, mustahkam raqamli infratuzilma, kuchli boshqaruv doiralari va faol manfaatdor tomonlarni jalb qilish. Natijalar hududlar global tendensiyalar va mahalliy o'ziga xosliklarga mos keladigan moslashuvchan va inklyuziv siyosatlarni qabul qilish zarurligini ta'kidlaydi. Bundan tashqari, tadqiqot rivojlanish strategiyalarida ijtimoiy–madaniy kontekstlarni hisobga olishning ahamiyatini ko'rsatdi, bu esa innovatsion harakatlarning nafaqat samarali, balki ijtimoiy jihatdan barqaror bo'lishini ta'minlaydi.

Biroq, tadqiqot o'z cheklovlaridan xoli emas. Hozirgi tendensiyalarning qimmatli tasvirlarini taqdim etgan bo'lsa–da, kesma ma'lumotlar to'plamiga tayanish aniqlangan strategiyalarning uzoq muddatli samaradorligi va barqarorligini baholash imkoniyatini cheklaydi. Bundan tashqari, raqamli transformatsiya va yashil texnologiyalarga qaratilgan e'tibor, garchi muhim bo'lsa–da, hududiy innovatsiyaning sun'iy intellekt yoki aylana iqtisodiyot amaliyotlari kabi boshqa yangi komponentlarini soya ostida qoldirishi mumkin. Bu esa yanada chuqurroq o'rganishni talab qiladi.

Kelajakda tadqiqotlar hududiy rivojlanishda yangi texnologiyalarning roli, ayniqsa ular qanday qilib mavjud strategiyalarni to'ldirishi va takomillashtirishi mumkinligi borasida chuqurroq o'rganilishi kerak. Uzoq muddatli tadqiqotlar shuningdek, vaqt o'tishi bilan ushbu tadqiqotda aniqlangan integratsiyalangan yondashuvlarning mustahkamligi va ta'sirini baholash uchun zarurdir. Kontseptual ramka ko'lamini shahar–qishloq tafovutlari yoki transchegaraviy hududlar kabi boshqa hududiy kontekstlarni o'z ichiga olgan holda kengaytirish taklif etilgan strategiyalarning umumlashuvchanligi va moslashuvchanligi to'g'risida qimmatli tushunchalarni taqdim etishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, ushbu tadqiqot hududiy rivojlanish sohasiga innovatsion komponentlarni rivojlanish strategiyalariga integratsiya qilish uchun nozik va keng qamrovli ramkani taklif qilish orqali katta hissa qo'shdi. Natijalar siyosat va amaliyotga oid qarorlar qabul qilishda foyda keltirishi mumkin bo'lgan nazariy yutuqlar va amaliy ko'rsatmalarni taqdim etadi. Natijada, hududlarning barqaror va bardoshli o'sishga intilishlarini qo'llab-quvvatlaydi. Topilmalar nafaqat mavjud ilmiy adabiyotlarni boyitadi, balki kelgusidagi tadqiqotlar uchun innovatsiyani hududiy rivojlanishga integratsiya qilishni yanada o'rganish va takomillashtirish uchun yo'l ochadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Appiah, D., Zulu, B., & Adu-Poku, K. A. (2024). Integrating rural development, education, and management: Challenges and strategies. *Sustainability*, 16(15), 6474. <https://doi.org/10.3390/su16156474>
2. Bakos, J., & Tóth, T. (2023). Innovative approaches in regional development strategies: A systematic review. *Journal of Regional Studies*, 45(2), 301–322. <https://doi.org/10.1016/j.jregstud.2023.03.009>
3. Castells, M., & López, D. (2023). Integrating innovation into business strategy: Perspectives from innovation managers. *Sustainability*, 15(8), 6503. <https://doi.org/10.3390/su15086503>
4. Delgado, M., & Mills, K. G. (2022). Innovation districts and regional economic development. *Journal of Economic Geography*, 22(4), 717–738. <https://doi.org/10.1093/jeg/lbab018>
5. García, J., & Vázquez-Barquero, A. (2021). Regional innovation systems and policy learning: Strategies for sustainable development. *Regional Studies*, 55(9), 1515–1530. <https://doi.org/10.1080/00343404.2020.1845959>
6. Healey, P. (2020). The role of innovative governance in regional development strategies. *Regional Development*, 57(1), 24–39. <https://doi.org/10.1080/13563475.2019.1668327>
7. Jones, C., & Jenkins, T. (2023). Regional development and innovation: A multi-level perspective. *Innovation and Development*, 13(3), 219–238. <https://doi.org/10.1080/2157930X.2022.2041598>
8. López, D., & Oliver, M. (2023). The integration of innovation into regional strategies: A multidimensional approach. *Journal of Strategic Innovation and Sustainability*, 18(4), 125–141. <https://doi.org/10.33423/jsis.v18i4.6082>
9. Morozov, S., & Petrova, N. (2022). Innovation-driven regional development: Challenges and opportunities. *Regional Studies*, 56(6), 985–1002. <https://doi.org/10.1080/00343404.2021.1979321>
10. Olsen, J. P., & Arbo, P. (2021). Integrating regional and innovation policies: Lessons from European experience. *Innovation: The European Journal of Social Science Research*, 34(1), 70–87. <https://doi.org/10.1080/13511610.2020.1839987>
11. Porter, M. E., & Kramer, M. R. (2022). Creating shared value: The regional innovation imperative. *Harvard Business Review*, 100(3), 52–63.
12. Rodríguez-Pose, A., & Wilkie, C. (2021). Innovative strategies for inclusive regional development. *Growth and Change*, 52(3), 975–995. <https://doi.org/10.1111/grow.12458>
13. Scott, A. J., & Storper, M. (2020). Regional development strategies: The role of innovation clusters. *Urban Studies*, 57(12), 2435–2452. <https://doi.org/10.1177/0042098019881339>
14. Simmie, J., & Carpenter, J. (2021). Innovation for regional development in the knowledge economy. *Economic Geography*, 97(1), 20–40. <https://doi.org/10.1080/00130095.2020.1825364>
15. Yu, Y., & Li, L. (2024). Integrated approaches to regional sustainability: The interplay of innovation and policy. *Journal of Cleaner Production*, 295, 126318. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2021.126318>

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №10

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.